ТАРИХ ДАРСЛАРИДА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ФОЙДАЛАНИШ МЕТОДИКАСИ

Агзамова Нилуфар Файзуллаевна
300-ИДУ мактаби, тарих фани ўқитувчиси

Аннотация: ушбу мақолада тарих дарсларида инновацион технологиялардан фойдаланишнинг услублари ҳақида фикр мулоҳазалар келтирилган. Бундан ташқари замонавий ўқитувчининг инновацион технологиялардан фойдаланиши зарурлиги ҳақида ҳам келтириб ўтилган. Инновацион технологияларнинг сифати ва самарадорлиги ёритилган.

Калит сўзлар: Педагогик технология, умумпедагогик, умумдидактик, локал технология.

Ҳаммамизга маълумки, сўнгги йилларда барча соҳаларда бўлгани каби таълим соҳасига ҳам тубдан ўзгаришлар, янгиликлар шиддат билан кириб келди. Ўзбекистонда таълим тизимини янада такомиллаштириш ва олиб борилаётган ислоҳотлар замирида ватанпарвар, виждонли, фидоий, инсонийликни ўзида акс эттира оладиган юксак маънавиятли кадрларни етиштириш ётади. Таълим тизимидаги энг асосий долзарб масала, ўқувчиларда мустақил фикрларини шакллантириш ва ривожлантириш, уларни мустақил ҳаётга тайёрлаш ва уларни буюк инсон қилиб етиштиришдир. Педагогнинг бош вазифаси ўқувчиларда мустақил фикр юритиш кўникмаларини ҳосил қилишни шакллантиришдир. Янги таълим тизимида ўқувчи ёшларни шахс сифатида камол топтириш, малака ва кўникмаларини шакллантириш ва ривожлантириш масалалари зарурлиги уқтирилган.

Педагогик технологияда педагог ўқувчининг ўқув материалини тўлиқ ўзлаштириши ва иқтидорини ривожлантириши учун имконият яратиши лозим. Ўқувчининг ҳар бир фикрини инобатга олиши, фикр-мулоҳазаларини диққат билан тинглаши, ғоялари, фаразларига эътибор қаратиши лозим.

Педагог педагогик жараённи ташкил этишда ҳар бир ўқувчининг шахсий хусусиятларини инобатга олиши зарур. Педагог ўқувчилар билан педагогик мулоқот ўрнатиш учун нновацион технологиялардан фойдаланиши мақсадга мувофиқдир. Бу интерактив дарс усуллари ҳисобланади. Таълим жараёнида интерактив методлардан фойдаланиш, таълим самарадорлигини оширишга хизмат қилади. Бунинг самарадорлиги шундаки, ўқувчилар бир-бирини эшитиши, ҳурмат қилиши, гуруҳ билан ишлашни, мулоқотни, мустақил фикрлашни, инсонпарварликни ўрганади.

Педагогик технология тушунчаси кейинги пайтларда янада кенгроқ тарқалди. Ўқув жараёнига техник воситаларни тадбиқ этиш бошланди. Педагогик технология бу ўқув жараёнини амалга ошириш мазмунли техникасидир. Педагогик технология бу – ўқитишда режалаштирилган натижаларга эришиш жараёнини тасвирлаш, педагогик жараённинг ташкилий методик қуроли демакдир.

Педагогик технология тушунчаси таълим амалиётида 3 та тартиб билан бир-бирига боғлиқ даражаларда ишлатилади. Булар:

-умумпедагогик (умумдидактик);

-хусусий методик;

-локал (модулли) даражаларидир.

Умумпедагогик (умумдидактик) даража: умумпедагогик технология таълимнинг маълум босқичида, ўқув юртида яхлит таълим жараёнини ифода этади. Бу ерда педагогик технология педагогик тизимга ўхшашдир: унга ўқитишнинг максадлари, мазмуни, восита ва методлари тўплами, фаолият объекти ва субъекти алгоритми киради.

Хусусий методик даражаси: хусусий методик педагогик технология «хусусий методик» кўринишида қўлланилади, яъни бир фан, синф ўқитувчи доирасида ўқитиш ва тарбиялаш, маълум мазмунини амалга ошириш учун методлар ва воситалар тўплами сифатида ишлатилади.

Локал (модулли) даражаси: локал технология ўқув-тарбиявий жараённинг алоҳида қисмлари, хусусий дидактик ва тарбиявий масалаларни

ҳал этиш технологиясидан (алоҳида турдаги фаолият, тушунчалар шакллантириш, алоҳида шахсий сифатларни тарбиялаш, дарс технологияси, материалларни такрорлаш ва текшириш технолгияси, мустақил ишлар технологияси ва бошқалар) иборат.

Педагогикада инновация, инновацион фаолият, инновацион педагогика, таълимда инновацион жараёнларни бошқариш каби тушунчалар XX асрнинг 60 – йилларида дастлаб АҚШ ва Ғарбий Европа мамлакатларида “таълим технологияси” тушунчаси эътироф этилган вақтда пайдо бўлди. Ўша вақтдаёқ Европада педагогик инновациялар маркази ва институти ташкил этилди. Бу тушунчаларнинг пайдо бўлиши ва инновацион таълим назариясининг яратилиши тўғрисида маълумот берувчи манбалар таҳлили шуни кўрсатдики, бу тушунчалар таълим тизимини технологиялаштириш, педагогик технологияларни таълим тизимига киритиш орқали таълим тизимини ислоҳ қилиш, тизим самарадорлигини ошириш, шахс ижтимоийлашувини таъминлаш зарурияти туғилди.

Бу борада муайян муваффақиятларга эришиш учун таълим жараёнида болага дўстона муносабатни шакллантириш ва уриниш натижасида вужудга келади. Олиб борилган илмий изланишлар натижасида ўтган асрнинг 80 – йиллари иккинчи ярмида педагогик фаолият бу ижодий жараён ва педагогик инновациялар мажмуи деган янги илмий йўналиш таркиб топди. Бу эса ўқитувчининг инновацион фаолиятини шаклланиш жараёнини таҳлил қилиб бориш имконини берди.

“Инновация” атамаси тушунчаси аниқ, равшан тушунча бўлсада, унинг таркибида янгиликни яратиш ва уни татбиқ этиш тушунчалари мавжуд. Бизнинг мамлакатимизда педагогик инновацияни яратилиши ва ривожланиши кенг жамоатчи педагоглар ҳаракати билан мактабларнинг тез ривожланиши, модернизация қилиниши, стандартларни такомиллаштирилиши ва дастурларни янгиланишига бўлган катта эхтиёж туғилди. Янгиликларни излаш, яратиш, қўллаш ишлари жадаллашиб борди. Шу сабабли янги билимларга бўлган талаб, “янгилик”, “инновация” ва “инновацион жараёнлар” пайдо бўлди ва у

тушунчаларни янада чуқурроқ ўрганиш, англаш заруриятини келтириб чиқарди.

Шундай килиб, педагогик инновациялар деганда биз фақатгина восита, метод, усул, технология ва хоказо эмас, балки уларни яратиш, ўзлаштириш ва амалда қўллаш, баҳолашни ҳамда бошқаришни тушунамиз. Таълим-тарбия жараёнида инновацияларнинг қўлланилиши бир жиҳатдан таълим жараёнини доимий такомиллаштириш зарурлигидан иборат булган педагогик амалиётнинг объектив эҳтиёжларига боғлиқ бўлган, иккинчи жиҳатдан эса уларни қўлланиш самарадорлиги педагогларнинг субъектив сифатларига, уларнинг педагогик инновацияларнинг объектив зарурлигини англаганлик даражасига боғлик.

Демак, педагогик инновацияларни жорий қилиш – бу педагогик янгиликларни яратиш уларни педагогик ҳамжамият томонидан ўзлаштирилиши, амалда қўлланилиши, бахоланиши ҳамда бошқариш жараёни ва натижасидир.

Замонавий ўқитувчи инновацион технологияларни яратиш ва уларни амалиётга тадбиқ қилиш жараёнини бевосита ижрочисидир.

Адабиётлар рўйҳати:

1. Н.Н.Азизходжаева. Педагогик технология ва педагогик маҳорат.-Т.: ТДПУ. 2003.

2. А.Асқаров. Ўзбекистон мустақиллиги шароитида тарих фанининг вазифалари.- “Ўзбекистонда ижтимоий фанлар” 1992. № 7-8.

3. Gaffarov.Y.A, Gafforova M. O‘zbekiston xalqlari tarixini o‘qitish usullari.T., 1996.

4. Ishmuhamedov.R.J. Innovatsion texnologiyalar yordamida ta’lim samaradorligini oshirish yo‘llari. - T.: Nizomiy nomidagi TDPU, 2005.

5. J.G’.Yo’ldoshev. Ta’lim yangilanish yo’lida.-T.: O’qituvchi. 2000.

6. Lerner.I.Y. O‘qitish metodlarining didaktik asoslari.M.,1991

7. Maxmutov.M. Maktabda muammoli ta’limni tashkil qilish.T.,1991